ФАРМЕРСЬКА СТОРІНКА

"Бульвар роспуки".

У "Воркерові" з 4. жовтня Дж. Ґлембек, фармер з полудневої Алберти, описує роспучливий стан фармерів в тій місцевости, що її навістила посуха. Починає він свої описи так:

"Келґарські щоденні ґазети (буржуазні) повідомили минулого тижня своїх читачів, під великими наголовками, що фармері з навіщених посухою місцевостей дістануть першенство на працю на жнивах в тих дістріктах, де збіжжя не висохло. Дехто може подумати, що фармері незнатищо дістануть з того першенства. Тільки подумайте, каже далі Ґлембек, після 15 до 20 літнього старання фармерів збудувати собі притулок, після страти своєї худоби, машинерії і готівки, які вони привезли з собою зі Злучених Держав (більшість фармерів тої околиці походить зі Злуч. Держав), після набуття довгів, яких не поповнять їх фарми, коли-б їх навіть продати — цим фармерам тепер обіцяють роботу на жнивах по $3.00 за 12 годин праці самому робітникові, і по $5.00 за день з кіньми й возом".

Це таку поміч обіцяє фармерам буржуазна преса, яка говорить устами тих, що за нею стоять.

Чи потрібна тим фармерам негайна поміч і чи в лише такій формі, якою їх тішить буржуазія, свідчить дальше оподання того фармера. Ось що він каже:

"Я жию в полудневій части альбертійського найбільш родючого дістрікту. Здовж полудневої части мої землі проходить головний шлях, який лучить міста: Басано, Ломонд, Вулкан, Гай Ривер і ин. За останніх два місяці, після того, як страшна спека й вітри в липні убили всяку надію на врожай в тих дістріктах, на тім шляху відбувалось таке постій не явище: кожний день тим шляхом (якому ми дали назву "Бульвар Роспуки") "без-збіжеві" фармері з Ломонду, Ретлова, Боу Сити, Листрії і з Басано аж Ред-Дір Ривер, мандрували на захід і північний захід. Вони їхали в критих возах, в возах для сіна, "богах", поломаних "демократах", везли з собою свої нужденні маєтки, часами гнали корову і кількоро голодних коней з заду. Пізніще їхали возами для снопів, шукаючи роботи коло молочення. Везли з собою жінки, які також шукали праці — варити для "ґеника" при молотьбі. Часами везли з собою по двоє малих дітей, оставляючи дома більших доглядати за мізерією. Я говорив з багатьома з них і всі вони оповідали сумні історії про роки нужденного життя і про даремну надію на краще майбутнє.

"Робітники в місті, каже далі Ґлембек, знають про нужду, що її спричиняє безробіття і хороби, але мало хто знає про нужду і недостачі, які істнують в багатьох фармерських родинах. Часто чоловік прощається з жінкою і дітьми і їде до Злучених Держав з надією найти инше заняття чи роботу, обіцяє прислати грошей і забрати туди свою родину. Але в більшости випадків, не найшовши роботи, чоловік стає бродягою, листи перестають від него приходити і бідна жінка божеволіє. За останні часи мені відомі вже кілька таких випадків".

Далі Ґлембек каже, що хоч головна причина цего стану — посуха, однак всего не можна віднести на рахунок посухи. Були роки коли і в посушливих дістріктах не було посухи. Взяти хоч би минулий рік, коли загально видаток був по 20 бушлів пшениці з акра. Крім того фармері тих місцевостей плекали-ж таки худобу, дріб і продавали ці свої продукти. І коли-б вони діставали за них хоч приблизно ту ціну, яку робітники платять за ті-ж самі продукти в місті, вони не попадали-б в таке безвихідне положення в посушливі роки. Алеж їх зрабовано з права на овочі своєї праці і лишено на призводяще. Місцеві покупці дають по 6 до 10 доларів за корови і літній молодник; масло фармері продають по 10 або 15 центів за фунт; яйця по такій самій ціні за тузин.

Та є ще дістрікти, яким невідома посуха не лише цего року, але й взагалі. В такім дістрікті жиє сам автор цитованої статті і він питає: "ви думаєте, що в тім дістрікті фармерам добре жиється? Коли глянете — то на зовні здається, що добре, але загляньте в середину!" І тут-же наводить примір:

"Один з моїх сусідів, який є номінальним власником цілої секції землі і в довгах від пят аж до голови, сказав мені, що минулого року йому вродило 7,000 бушлів пшениці першого ґрейду. Коли почули кредитори, вони, як вовки на стерво, кинулися на того фармера. Ще за довго до жнив вони почали грозити йому, закидали його листами, намагаючись кожний дістати свій фунт стерва. Вони довели того фармера до божевілля, до роспуки. Щоб врятувати себе від них, фармер передав все своє збіжжя посередничій довжній раді, а та постаралася, що фармер за 7,000 бушлів пшениці першого ґрейду дістав $400.00 і насіння.

Решта все пішло за довги. А що фармерові було 20 миль до залізниці, то достава цеї пшениці до елевейтора з'їла і тих $400.00 і фармер остався на секції землі з порожніми руками".

Ось стан фармерів під демократичним покровом. Хіба треба ще до цего щось додавати?

Так, додати треба хіба те, що багато тих **номінальних** власників цілої секції землі, не зважаючи, що визискувачі рабують їх серед білого дня, самі вовком дивляться на робітника. Вони не хочуть того зрозуміти, що тільки в спільній з робітниками орґанізованій боротьбі проти визискувачів, вони зможуть вибороти повне право на овочі своєї праці. Та час і закон демократії і їх навчать, як навчили вже не одного з їх "менших братів", з ким їм по дорозі.

ДЕШЕВЕНЬКА ВТІХА ДЛЯ ФАРМЕРІВ.

Наші визискувачі все люблять себе і нас потішати. Вони кажуть, що справа зовсім не так зле стоїть, як нам здається, мовляв, чорт не такий страшний, як його малюють.

З року на рік чуємо ми, що фармерське господарство вже поправляється, що вже навіть замітно, як воно поправляється, а на другий рік, то вже таки зовсім поправиться.

А коли справа з тим поправлюванням таки зовсім погана, тоді наші пани, покрутивши носом, все таки найдуть слова втіхи для фармерів.

Багатьом саскечеванським і албертійським фармерам цего року, не дивлячись на "гарний врожай", яким тішить фармерів буржуазна преса, не тільки не буде що продати, але ще й прийдеться собі купувати збіжжя та поживу для худоби. Зрештою, купувати прийдеться не багатьом фармерам, бо більшість не має за що купувати.

Буржуазна преса стало подає рахунки, кілько цего року буде в Канаді бушлів збіжжя. Ще тільки збіжжя зазеленіло, вже бачимо вирахувані бушлі. Переїхав президент національної залізниці своїм спеціяльним потягом по Канаді і через вікно ваґону скорого потягу вже порахував бушлі пшениці в цілій західній Канаді, хоч ще до жнив три або чотири тижні.

Якось от недавно ми подавали за буржуазною пресою, що в Саскечевані, не дивлячись на посуху, сподіваються в середньому по 12 бушлів пшениці з акра. (Це в дістріктах, які навістила посуха.) Ну, та це було ще перед жнивами, і ґазети писали, що випавший останніми днями дощ ще направить збіжжя. Тішить преса.

А коли показалося, що в великій частині східної Алберти і центрального Саскечевану ніякі дощі збіжжя не направлять і фармері вже в безвихідному положенню, тоді ми читаємо, що в полудново-східній Алберті будуть закладати ренчарство. І тут-же цілі пляни. Як глянеш на ті пляни, то аж за голову візьмешся. Величезні доходи з ренчарства і для ренчарів і для держави і для сіпіара і для морґечових компаній. Прямо, коли-б винахідець цего пляну не був міністром, та ще й федеральним, то його варта-б посадити на пару років в тюрму за те, що до цего часу носив такий знаменитий плян за пазухою і нікому не предкладав.

Але все те добре, що добрим кінчається. Хай же жиє наш великий міністер! Бо по його пляну — хоч Алберта буде врятована.

Та в Саскечевані також була посуха! Що з нею робити? Поки котрийсь з міністрів винайде плян, буржуазна преса вже приходить з допомогою. А її форма допомоги — це потішити, голодного фармера, переконати його, що справа з неврожаєм ще не так зле, як він думає. Таке читаємо ми у вінніпеґській "Фрі Прес Прері Фармер" з 24. вересня. Зазначивши на вступі, що "стан збіжжя кращий чим сподівалися", вона пише:

"Тоді як в деяких місцевостях на заході — в центральнім Саскечевані і східній Алберті коротко поживи і прийдеться довозити, загально стан задовольняючий... При молоченню пшениця дає сподіваний видаток, а в тих дістріктах, які тяжко пострадали від посухи, хоч видаток малий, за те якість зерна висока. Для приміру, в Йорктоні один фармер змолотив 70 акрів пшениці, і намолотив лише по 5 бушлів з акра, але за те пшениця № 1. нортерн".

Ну і чого-ж журитися фармерові? Правда, 5 бушлів з акра маловато, але-ж за те пшениця "номбер вон"! І коли-б тому фармерові дали за бушель тої пшениці по $10.00, то може хоч би проценти та таксу заплатив, а так?!

Спитаєте: і пощо зуби заговорювати фармерові отаким потішуванням? Буржуазна преса знає, що робить. Вона старається впоїти в людей, що справа зовсім стоїть не так зле, що фармерам не грозить руїна. Бо коли людям представляти справу в правдивому світлі, то це дає їм багато до думання, а так — заспокоїти, сказати, що все добре і люде з тим заспокоюються. Та не заспокоюються фармері, бо б бушлями з акра хоч би першого ґрейду пшениці далеко не заїдеш.

Нарешті, це показує, що фармерам нема що надіятися на допомогу з боку визискувачів, коли вони кажуть, що й пять бушлів з акра ще не так погано. Треба, щоб фармері самі собі допомогали. А це, бралися до орґанізаційної праці і орґанізаційно боролися за те, що їм належиться за їх тяжку працю. Досить вже слухати байки визискувачів про грушки на вербі.

Мусій.

НА ЖНИВАХ.

(Це вам не жарт!)

Було це в самі жнива. А що жнива бувають лише на фармах — то було це на фармах. Жалив. в багатого фармера. Бо в бідного нема що жати.

Грошей ми його не числили, але по великій площі поля бачили, що багатий чоловік.

Пани до него їздили щодня. Ріжні пани... автомобілями.

Та що нам до того... ми робітники.

Перше жали, потім штукували... потім йшов дощ, і ми спали. Потім знов штукували а потім знов йшов дощ.

Потім молотили.

Два дні молотили, а якісь підводи "до млина возили"... як у тій пісні:

Крук меле, крук меле,
А сич насипає,
А горобчик, гарний хлопчик,
Мірки одбірає

Ми співали инакше:

Фармер оре, фармер сіє,
Фармер обробляє,
Визискувач за морґечі
Мірки одбірає.

Два дні ми молотили, три дні йшов дощ, потім тиждень сохло.

Потім знов один день молотили і поламалась машина. Два дні не робили, а відтак була неділя і ми спали.

В понеділок молотили до полудня а по полудни йшов дощ.

Після дощу було мокро. А фармер сказав нам, що коло него сухо... нема що їсти. Переходьте, значить, хлопці на свій борт.

А ми до него — заплати.

А він до нас — хай вам шериф заплатить, бо він збіжжя забрав.

Ми до шерифа — заплати.

А шериф до нас — скінчіть молотьбу.

А ми до шерифа — фармер не дає нам їсти.

А шериф до нас — він мусить дати.

А ми до него — не мусить, як не має що дати.

А шериф до нас — "ю большевікі".

Ми до фармера назад.

А фармер посилає нас до шерифа назад.

Так ми ходили цілий тиждень.

Шериф приїхав до фармера і сказав, щоб він давав нам їсти на його рахунок.

А фармер сказав шерифові, щоб він сказав сторникові, щоб сторник давав фармерові на шерифів рахунок.

Шериф сказав. Сторник дає. Фармер нас годує. А ми фармера... бо перед тим сторник не давав вже фармерові.

Ми сидимо і їмо та чекаємо поки висохне і просимо бога... щоб довго сохло.

А фармер просить бога, щоб сохло цілу зиму... Бо він немає вже нічо до страти, хіба те, що як висохне і ми змолотимо, шериф забере, то склепар йому знов перестане давати, бо шериф відтягне кредит.

Фармері й робітники — єднайтеся на жнивах, то будете мати що їсти!

З товпривітом,

Тимколімшер.

(Тимчасовий колектив Імени Шевчука.)

P. S. Товаришу Куркуленку! Коли ми написали цей лист і надали на почту, то забули тобі написати, щоб ти сколектував між товаришами нам на тикет зі жнив до Вінніпеґу... Спіши, бо сохне...

Тимколімшер.

ДО ВСІХ ЧЛЕНІВ С. У. Р. Ф. Д. ЗАХІДНОГО ОКРУГА.

Дорогі Товариші!

Провінціональний Екз. Комітет в Едмонтоні повідомляє вас, всіх членів Товариства Український Робітничо-Фармерський Дім в провінціях Алберті і Бритіш Коломбії, що на час зимового сезону він вишле до Вас орґанізатора, який поїде по всіх філіях і відділах, а також заїде в ті місцевости, де нема ще наших орґанізацій і поможе місцевим товаришам такі створити. Він поїде між фармерів і поможе їм в їх орґанізаційно-освітній праці всоїми вказівками, та сцентралізує їх товариства.

Тільки мусите, товариші, знати, що на вислання орґанізатора треба фондів, бо залізниці його даром не повезуть та він мусить мати собі утримання. Про такий орґанізаційний фонд повинні подбати перше всего всі філії, відділи й товариства. Робітничо-Фармерський окружний з'їзд, що відбувся в місяці червні ц. р. в Едмонтоні ухвалив, щоб кожна філія, відділ і товариство вислали до Провінціонального Комітету по 5 центів на місяць від кожного свого члена на орґанізаційний фонд.

Провінціональний Комітет взиває всі філії, відділи і товариства провінцій Алберти й Бритіш Коломбії якнайскорше виповнити ухвали з'їзду і цим дати можливість Пров. Комітетові виконати покладену на него роботу.

З товариським привітом за Провінціональний Екзекутивний Комітет

В. Д. Томяк, секретар.

М. Синьоверголець.

Голодного року.

(Спомини.)

Кирило читав книжку "Батьківщина". Іван крутився по хаті і гомонів щось собі під носом.

— Що-б той Портаж запався, що-б запалася ціла Канада. Не дурно той Колюмбас окаменів. Що-б він невродився був!

— Не клени, якось воно вже мусить бути. Та-ж ми не одні, а що буде другим, то буде й нам. Ось ліпше слухай, а я тобі гарну пісню заспіваю. Научив свою Марину... Їй богу підходяща. Слухай!

— На чорта мені твоєї пісні! В мене в середині співає ще нетакої.

— От дурень! Ще не чув й вже клене. Ти лиш послухай, а я певний, що сподобаєш.

— Співай до чорта та відчепися від мене.

— Слухай:

"Як-би я мала
Над сонцем силу,
Я-б його вложила
В вічну домовину.
Я-б проміняла
Сонце за свічку,
Всі дні віддала-б
За одну нічку".

— А чорт-би її взяв! То це ти Кирило вичитав в тій книжці?

— Так.

— А про що там пише?

— Про любов...

— То значить, що вона свому любовникові такої різала? Якась добра!... Видно, що вона не гризлася роботою так, як ми. Жаліла, щоб все була ніч. От корова! Ех, як-би я так мав над тим сонцем силу, я-б так зробив, щоб не було не лише дня, але й ночі. До чорта таке життя!

Кирило втихомирив Івана, сказав йому, що не сонце тут виною, що він й тисячі без хліба й праці, а виною є громадська нерівність — приватна власність.

Кирило був молодим хлопцем, сином бідного галицького селянина. Любив читати і цікавився робітничими справами. В Галичині він вже належав до "Січи". Любив чесноту й був думаючий й жартівливий. Іван — пустяк. Любив напиватися, гуляти, ходити по весіллях, битися, дурити дівчат — звичайно, як парубчак заможніщого галицького селянина.

Та чорне безробіття, голод і холод в'їлися й Іванові в шкіру і він крутився, як приголомшений. Хлопець не мав поняття про ніяку науку, кляв й бога і всіх святих.

Кирило читав далі й кидаючи очима час від часу на Івана, усміхався.

Іван покрутився, всипав кілька "холер" богови, кілька Киценці (тій дівчині, що співала), кілька самому собі, взяв карти й щось ворожив.

— А насипалі пяску! Я ще вчера вечером бачив, що вона...

— Що сталося? — перервав Кирило.

— Зрадила, їй богу, зрадила!

— Хто? Що?

— Вона...

— Хто?

— Марина.

— А ти як знаєш?

— Карта паде...

— Дурак! Та ти віриш в карти?

— "Шур"! Ади, ось червовий хлопець, а ось крейцова дама, така чорнобрива, як вона, а тут винова двуйка, дзвінковий туз й король...

— Ну й що-ж?

— Вже має иншого...

— То брехня! А де-ж вона-б покинула такого гарного, як ти? Це не правда, брехня! — сказав Кирило жартуючи.

— Я вчера бачив, що вона чогось надулася. Дала мені лише одного кводра і казала, що то вже решта.

— А попередно давала по більше?

— Часом й десятку.

— Позичала, чи що?

— Ні...

— А як-же?

— Так...

— Та як-же так?

— Я казав, що буду женитися.

— Ну й вже не будеш?

— Та з чим?

— А як-би так мав з чим, то женився-б?

— Хто, я?

— Є, ти.

— Та вона брате, старша за мою маму. Чи я не варта ліпшої?

— А чого-ж кричиш, що зрадила, як ти її хочеш зрадити, а може вже й зрадив? Видурюєш в бідної дівчини гроші та ще й смієшся, що вона старша від твоєї мами. Фе!

— А звідки-ж я буду жити? Голодний рік. Пішов-би до роботи, та де її візьмеш?

— Це правда, що роботи нема, що рік голодний для тих, що не працюють, але мантити гроші від дівчини, це погане діло. Бо яка-ж користь тоді із тих грошей? Ти однаково пропив й прогуляв їх, а тепер оба стоїмо на рівні.

— Хай він западеться разом із нею! — крикнув Іван і далі ворожив.

Кирило опустив книжку на коліна, похилив голову на столик і глибоко задумався та тяжко зітхнув.

Я дивився то на Кирила, то на Івана. Вони були вже по два роки в Канаді, "старі Канадіяне", хлопці дорослі й здорові. А я лише з краю, малолітній, слабий і зморений. Тяжкої роботи не годен робити, а тут нема ніякої, нема грошей і нема що їсти. На устах в мене усмішка, а в душі плач. Тисячі миль від рідні. Вони десь виглядають за канадійськими доларами, "бо парубчак в Канаді", а я гризуся, як день пережити.

До кімнати увійшла господиня. Кирило підняв голову й сумно глянув її в очі. Іван не звертаючи уваги перекладав карти й робив губами якісь веселі, то сумні міни.

— Ми вже вибираємося на фарму. Роботи нема, грошей нема, мій вже аж зсох. Чорт його знає, що то буде? Нині знов злізло трийцять маніґрантів. Десь пішли на хати. Такі бідні зморені, лише вишивані сорочки блищаться на них...

Мені аж мороз пішов по тілі. Еміґранти прибувають, забирають кватири по всіх містах і місточках Канади, а роботів нема.

— Як-же хата? Винаймуєте? — спитав Кирило.

— Та хто винаймить? Лишаємо на мою сестру. Ви можете тут мешкати доки роботи не найдете, а як найдете роботу, то сестра замкне. Довше не мож. В склепі завинили, а більше вже й давати не хоче.

Кирило вислухавши господині, похилився назад на столик і тяжко застогнав.

— Тепер можемо сміло йти до ріки, або до ліса. Хай їх усіх громи вибють і мене разом з ними! — крикнув Іван.

Господиня витерла очі подертим фартухом й вийшла.

— Чого горлаєш? Чого киснеш? — питав Кирило сердито. — Добре, що з хати не виганяє...

— Не сердься Кириле, ми маємо дістати роботу.

— Ти божевільний Іване! Раз кленеш а другий раз потішаєш себе й мене, що дістанемо роботу. Де-ж та робота? Вже, як наш господар вибирається, то роботи зараз не буде.

— Але-ж карта паде!...

— Дурний ти з своїми картами. Ліпше порадьмося, що будемо вечеряти, а про обід я вже й не згадую.

— Знаєш ти що?

— Що?

— Кілько маєш грошей?

— Нема ніц.

— Ані цента?

— Маю десять центів.

— Я також десять.

— Що-ж буде?

— Ми ще добре стоїмо. Я знаю один пляц, де за десять центів можна дістати пятнайцять бохонців сухого хліба. Їй богу, живем! А ти — звернувся Іван до мене — не журися. Ми тебе не лишимо. Будеш з нами їсти і ще будеш з нами робити. Ми оба будемо ще парубочити цеї зими. Ти ще не знаєш де Манор готель, але в осени, як заробимо грошей, то не будемо мешкати в Портаж ля Прері, а в Вінніпеґу. А в Манор будемо в кулі грати.

Коли Іван говорив мені такі потішаючі слова, я усміхався, а душа тягнула мене десь в самотне місце, бо сльози дерлись і я-б хотів на самоті спокійно й добре виплакатися.

— Давай сюди!

Кирило виняв останіх десять центів і дав їх Іванови. Іван "зібрав гроші", завязав на шию чорну хустку, зачесався, глянув кілька разів в зеркало, перебатярив чорний високий капелюх й вийшов.

— — — — — — — — —

На дворі було дуже гарно. Сонце пригрівало, травиця виринала із землі, мушки літали-бренкотіли, пташки виспівували свої весняні мельодії та тішилися новим життям.

(Дальше буде.)

Кожний клясово свідомий робітник повинен передплачувати і читати робітничу ґазету

The WORKER

Офіціяльний орґан Комуністичної Партії Канади.

Передплата на рік виносить $2.00, на піврік $1.00.

Зашліть передплату таки ще нині!

Адреса:

THE WORKER,
Room 301, Tyrrell Bldg,
95 King St., East.
Toronto, Ont.